

یاسای سەندیکای خاوەن پیشە تەندروستییه‌کانی هەرێمی کوردستانی عێراق

بە ناوی خۆی بەخشنده و میهره‌بان
بە ناوی گه‌له‌وه
تەنجوومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عێراق
ژماره‌ی بڕیار: ۲۱
میژووی بڕیار: ۱۹۹۹/۱۱/۸

«بڕیار»

پشت به‌ ده‌سه‌لاته‌ی که به‌ پیتی بڕکه (۳) ی ماده‌ (۲) له یاسای ژماره (۱۰) ی سالی
۱۹۹۷ پیمان دراوه و له‌سه‌ر نه‌و بنه‌مایه‌ی که تەنجوومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عێراق
له‌ دانیشتنی روژی ۱۹۹۹/۱۱/۳ یدا یاساکاری کردووه، نه‌م بڕیاره‌مان دهره‌بنا.

یاسای ژماره (۹) ی سالی ۱۹۹۹ یاسای سەندیکای خاوەن پیشە تەندروستییه‌کانی هەرێمی کوردستانی عێراق

به‌شی یه‌که‌م
(دامه‌زراندن و نامانجه‌کان)

ماده‌ی یه‌که‌م:

- مه‌به‌ست له‌م کوزارشانه‌ی خواره‌وه ماناکانی تەنیشتیانن بۆ مه‌به‌ستی نه‌م یاسایه‌:
- ۱- هەرێم: هەرێمی کوردستانی عێراق.
 - ۲- سەندیکا: سەندیکای خاوەن پیشە تەندروستییه‌کان.
 - ۳- ده‌سته‌ی کشتی: ده‌سته‌ی کشتی سەندیکا.
 - ۴- تەنجوومه‌ن: تەنجوومه‌نی سەندیکا.
 - ۵- نه‌قیب: نه‌قیبی پیشە تەندروستییه‌کان.

ماددهی دووهم:

به پیتی نهم یاسایه سه ندیکایه ک به ناوی سه ندیکای خاوه ن پیشه ته ندروستییه کان له ههریمی کوردستانی عیراق دا دادمه زریت و باره کاکه ی له شاری ههولتیری پایته ختی ههریمدا ده بیت و ، خاوه نی که سایه تیبی مه عنه وی سه ره خووی و بۆی ههیه لقه کانی له ناوه ندی پارێزگاکانی ههریم بکاته وه .

ماددهی سێیه م:

سه ندیکا له سه ر داواکارییه ک پتک دیت که به لانی که مه وه پانزده نه ندام له وانیه ماوه ی کارکردنیان له پیشه ته ندروستییه کاندای له پینچ سال که متر نییه پیشکشی لایه نی تاییه ته ندی ده که ن و به ده سته ی ناماده کار داده ندری بۆ به رتیه بردنی کاروباری سه ندیکا تا هه لێژاردنی خووی نه نجام ده دا .

ماددهی چواره م:

سه ندیکا بۆ به دیه تانی نهم نامانجانه کار ده کات:

- 1- به شداری کردن له پشتگیری کردنی حکومتی ههریم و سیسته می دیوکراسی و پشتگیری کردنی فیدرالیزم و چه سپاندن و په ره پیدانی .
- 2- ریکخستنی کاره کانی پیشه ته ندروستییه کان له بواری چالاکیی کشتیی و تاییه تیدا و پیشخستنی و به رزکردنه وه ی ناستی زانستی و پیشه یی نه ندامه کانی له ههریمدا .
- 3- ریکخست و پته و کردنی پتیه ندیی نه ندامه کانی له نیتو خویندا و له که ل ده زکا حکومتیه کاندای و داکوکی لیکردنیان و به رگری کردن له مافه کانیان تا بتوانن نه رکه کانیان جتیه جتی بکه ن .
- 4- په ره پیدان و به دیارخستنی رۆلی خاوه ن پیشه ته ندروستییه کان له ههریمدا .
- 5- هاندان و پشتگیری کردنی توژینه وه زانستییه کانی نه ندامانی و به ستنی نه دوه و خولی تاییه ت بۆ ریکردن له که ل په ره سه ندنی زانستی و ته ندروستی .
- 6- په یوه ندیی و هاریکاری کردن له که ل نه و سه ندیکا و کۆمه لانه ی که نامانجه کانیان له که ل نامانجه کانی سه ندیکا یه ک ده کرنه وه ، ههروه ها به شداری به کتری کردن له کۆنکره و خوله کان له ناوه وه و ده ره وه ی ههریمدا .
- 7- ههولدان بۆ زامن کردنی دوا رۆژی نه ندامان له کاتی نه خووشی و پیریه تی و بین کاریدا .

به شی دووهم

(چوونه پال سه ندیکا و نه ندامیه تی)

ماددهی پینجه م:

نه ندام ده بیج نهم مه رجانیه ی لیج بیته دی:

- 1- له هاوولاتی کوردستانی عیراق بی و تیایدا جتیوار بی .

- ۲- به تاوانتیکي نا سياسي يان که تښتیکي نابرو بهر حوکم نه درابیت.
- ۳- پروانامه ی په میانگای تهنډروستی یان قوتابخانه ی تهنډروستی یان خولی تهنډروستی یان دواناوهندی تهنډروستی هه بی که له لایهن وهزاره تی تهنډروستییه وه دانی پیا نرابیت.
- ۴- نه نجوومه نی سهنډیکا بوی هه یه نه وانه ی له بواری تهنډروستی دا کار ده کهن بکاته نه ندام که خاوهن پیشه تهنډروستییه کانن و موټه ت پی دراون.

مادده ی ششم:

- ۱- چوونه ناو سهنډیکا به داواکاریه کی نووسراو ده بی که پیشککش به نه قیب یا سه روکی لقی پارترگا ده کری و به لگه نامه پتو بسته کانیسی پتوه ده لکتیری.
- ۲- داواکاری چوونه ناو سهنډیکا له ماوه ی (۱۵) روژ له میژووی تو مارکردنیسه وه له سهنډیکا دا ده خریتته به رده می نه نجوومه ن بۆ براننده وه ی له و ماوه یه دا و نه کمر له کاتی ته و او بوونی نه و ماوه یه دا نه براندرایه وه به قه بول کراو حساب ده کری.
- ۳- نه نجوومه ن بوی هه یه داواکاری چوونه ناو سهنډیکا به بریاریکی هو دار ره فر بکا و، خاوه نی داواکاریش بوی هه یه له لای دادگای پید اچوونه وه ی هه ریم له ماوه ی (۳۰) روژ له میژووی ناگاداریو نیسه وه تانه ی لی بدا، وه بریاری دادکاش بن بره.
- ۴- ره می چوونه ناو سهنډیکا (۲۵) دیناره و ره می به شداریو نیش (۲۰) دیناره.

به شی سیمه پتکها ته کان و کار به رتوه چوون

مادده ی حوتم:

- ۱- سهنډیکا پتک دی له :
۱- ده سته ی گشتی.
- ۲- نه نجوومه نی سهنډیکا.
- ۳- لیژنه ی به رزه فتی (الانظباط).
- ۴- لقه کانی سهنډیکا.

مادده ی هشتم:

ده سته ی گشتی له هه موو نه و نه ندامانه ی سهنډیکا پتک دی که هه موو پایه نډیبه کانی خو یان جتیه جتی کردووه به پتی نه م یاسایه، وه به بالاترین ده سته لات ده ژمیژوری، وه به هه ر سنی سال جاریک له نیوان مانگی کانوونی دووه مدا به بریاری نه نجوومه ن و بانک هیشتی نه قیب کو بوونه وه یه کی گشتی ناسایی ده به ستیت بۆ هه لژاردنی نه قیب و هشت نه ندام و دوو نه ندامی یه ده گ بۆ پرکردنه وه ی نه ندامیتی نه نجوومه ن و نه ندامانی لیژنه ی به رزه فتی، وه نیساییش به تاماده بوونی

دوو سټیبه کی نندامانی دهسته ی گشتی ته او دبی و له کاتی ته او نه بوونی نیسایش دوا ی پانزه رۆژ له کوونونه وی په کم، هلبژاردن له هه مان کات و شویتدا نه نجام ددریت، ژماره ی ناماده بوو انیش هر چه ندیک بیت نیساب به ته او دادنه ریت.

مادده ی نویم:

- دهسته ی گشتی نم دهسه لاتانه به ریوه دبات:
- ۱- راستاندنی بودجه و حسابکاری دو ماهی.
- ۲- گفتوگوردن و بریاردان له سه راپورتی نه نجوومهن.
- ۳- چاوپاخشاندن بهو پتشیارانه ی له باره ی هه موارکردنی یاسای سه ندیکاوه پیشکesh کراون.
- ۴- بریاردان له سه ر پیروه ی ناوخو و هه موارکردنی.

مادده ی دهیم:

- نه نجوومهنی سه ندیکا پیک دی له:
- یه کم: نه قیب، دبی ماوه یه کم له پیشه دا دست به کاربوویی که له (۱۰) ده سال که متر نه بی.
- دووم: بریکاری نه قیب و نندامانی نه نجوومهنی سه ندیکا: مه رجه نه وانه دست به کاربوونیان له پیشه یه دا له حوت سال که متر نه بی.

مادده ی یانزدهیم:

- یه کم: نه نجوومهن له نیوان نندامه کانی خویدا به هلبژاردنی نهینی سکریتیریک هه لده یزیرئ له یه کم کوونونه ویدا که له دوا ی هلبژاردن ده کری و دهسه لاته کانی له په یروه ی ناوخودا دیاری ده کرت.
- دووم: نه نجوومهن به لانی که موه هه مانگی جاریک دانیشته ناساییه کانی خو ی نه نجام ددها، هه ر وه ک ده توانی دانیشته ناساییه کان به بانکه یشتی نه قیب یان به داو اکاری سټیبه کی نندامان به ستیت.

مادده ی دوانزدهیم:

- نه ندامی نه نجوومهن به دست له کارکیشراره دادنه ریت نه گه ر هه ر سنج دانیشتنی یه کم له دوا ی یه ک یان پینج دانیشتنی پچر پچر به بی عوزری ره و ناماده نه بوو.

مادده ی سیزدهیم:

- نه نجوومهن نم پسپوریانه ی خواره وه نه نجام ددهات:
- ۱- کارکردن له پیناو هینانه دی نامانجه کانی سه ندیکا.
 - ۲- پیشکesh کردنی پتشیاره کان ده باره ی هه موارکردنی یاسای سه ندیکا.
 - ۳- جیبه جی کردنی بریاره کانی دهسته ی گشتی.
 - ۴- دامه زاندنی کارمندان له سه ندیکادا و دیاری کردنی کریکانیان.
 - ۵- چاوپاخشاندن به داو اکاریبه کانی چوونه ناو سه ندیکا و بریاردانی قبول کردنی نندامان.

- ۶- دیار بکردنی نه وهی نوینه رایه تی سهندیکا دهکا له لیژنه رهمییه کان و نهوانی تر له باریک دا که نه قیب نوینه رایه تی نه کا.
- ۷- هه واله کردنی نهو کیشه و شکاتانه ی که بوی دین بو لیژنه ی بهرزه فتی.
- ۸- به شداری کردن له پیشکesh کردن پیتشنباره کان له باره ی ته شریعه کان و پلانه کان و بهرنامه ته ندروستییه کان له هه رتهدا.
- ۹- ناماده کردنی بودجه ی سالانه و دامه زانندی ژمیر باریکی یاسایی بو ووردکاری کردنی حسابکاری دو ماهی.
- ۱۰- خوئاماده کردن بو هه لیژاردن.
- ۱۱- ته ماشا کردنی دهست له کار کیشانه وهی نه قیب یان بریکاره که ی یان هه ر نه دامیکی نه نجو مهن یا لیژنه کانی سهندیکا.
- ۱۲- دامه زانندن و بهرپوه بردنی یانه کانی سهندیکا به گویره ی یاسای بهرپوه بردنی کو مه له کان.
- ۱۳- پیدانی هندی له دهسه لاته کانی خوی به نه قیب یا سه روکی لقه کانی سهندیکا له پارتر کاکاندا.
- ۱۴- سهرف کردن خه رجییه پتویسته کان.
- ۱۵- بریار به زورینه ی دهنکی ناماده بووان دهرده چتی، له کاتی به کسان بوونی دهنکه کانیش بهو لایه نه دادله نکتی که نه قیبی تیدایه.

مادده ی چواره یه م:

نه قیب نه م دهسه لاتانه ی خواره وه له نهستو ده کری:

یه که م: نوینه رایه تی کردنی سهندیکا له لای لایه نه دادوه ری و کار کیری و سهندیکاکاندا و راستانندی مامه له و به لکه نامه کانی تاییه ت به سهندیکا، وه بوی هه یه هندی له دهسه لاته کانی خوی بدا به هه ر یه کتی له نه دامانی نه نجو مهن که خوی دهست نیشانی بکا.

دووهم: سه رو کایه تی کردنی کو بو نه وه کانی دهسته ی گشتی و نه نجو مهن.

مادده ی پانزده یه م:

یه که م: نه گه ر جیتیگای نه قیب به هه ر هویه که وه چۆل بوو بریکاره که ی شوینی دهگریته وه بو نه و ماوه یه ی که باقی ماوه، نه گه ر پایه ی بریکاریش چۆل بوو نه و اسکریتیر شوینی نه قیب دهگریته وه.

دووهم: نه گه ر پایه ی نه قیب و بریکاره که ی چۆل بوون نه دامیکی له نه دامه نه سلییه کان له ریگای هه لیژاردنی نهیتییه وه شوینی دهگریته وه، پتویسته نه نجو مهن دهسته ی کشتی بانکه پشمت بکا بو کو بو نه وه یه کی ناسایی له ماوه یه ک که له دوو مانک تیپه ر نه کا به مه به ستی هه لیژاردنی نه قیب و بریکاره که ی بو نه و ماوه یه ی که باقی ماوه به مه رجیک له شه ش مانگ که متر نه بی.

بهشی چوارهم حوکه بهرزهفتیهکان (الاحکام الانظباطیه)

ماددهی شانزدهیم:

یهکه م: لیژنه‌ی بهرزهفتی له سه‌رۆک و دوو نه‌ندام پیتک دی، دهسته‌ی کشتی له کۆبوونه‌وه‌ی ناسایی خۆیدا هه‌لیان ده‌بژێرێ. دووهم: لیژنه‌ی بهرزهفتی نه‌و کیشانه سه‌یر ده‌کا که له نه‌نجوومه‌نی سه‌ندیکاوه بۆی هه‌وآله ده‌کری له بابته نه‌و سه‌رپیتچیانه‌وه که په‌یوه‌ندیدارن به ره‌وشتی پیشه‌یه‌یه‌وه له‌و حاله‌تانه‌دا که له تایبه‌تمه‌ندی لیژنه‌کانی بهرزهفتی وه‌زاره‌تی ته‌ندروسته‌یدا نین، وه بۆی هه‌یه یه‌کێ له‌و سزایانه‌ی خواره‌وه سه‌پیتن:

أ - نینزار.

ب - تویخ.

ج - قه‌ده‌غه‌کردنی ده‌ستدانه پیشه بۆ ماوه‌یه‌ک که له شه‌ش مانک تینه‌په‌ریت.

د - له کاتی که‌رانه‌وه (العود)، نه‌که‌ر سه‌رپیتچییه‌کی پیشه‌بی تری له‌ماوه‌ی سێ سالی داها‌توودا له میژووی سه‌پاندنی سزای یه‌که‌مدا کرد، ماوه‌یه‌ک ده‌ست دانه پیشه‌ی لی قه‌ده‌غه‌ ده‌کری که له دوو سال تینه‌په‌رێ.

سه‌تیه‌م: لیژنه‌ی بهرزهفتی نه‌و بنه‌مایانه په‌یره‌وه ده‌کا که له یاسای بهرزهفتی کارمه‌ندانی ده‌وله‌تا هاتووه.

بهشی پینجه‌م حوکه‌کانی دارایی

ماددهی هه‌فده‌یم:

دارایی نه‌نجوومه‌ن پیتک هاتووه له:

یهکه‌م: ره‌سمه‌کانی چوونه ناو سه‌ندیکا و به‌شداری کردنی سالانه.

دووهم: به‌خه‌شسه‌کانی حکومه‌تی هه‌رێم.

سه‌تیه‌م: پیتاک و قازانجی نه‌و نا‌هه‌نکانه‌ی که سه‌ندیکا ده‌یانکێرێ، هه‌روه‌ها قازانجی چاهه‌مه‌نبیه‌کان.

چوارده‌م: نه‌و به‌خه‌ششانه‌ی لایه‌نه ره‌سمیه‌کان و نیمچه ره‌سمیه‌کانه‌وه بریاری له‌سه‌ر ده‌ده‌ن وه نه‌و پیتاک و له‌قه‌به‌رکردنه‌ی که لایه‌نه‌کانی تر پیشه‌که‌شیان ده‌که‌ن دوای ره‌زامه‌ندی لایه‌نه تایبه‌تمه‌نده‌کان.

ماددهی هه‌ژده‌یم:

کار به‌هیچ ده‌قیق ناکرێ که له‌گه‌ل حوکه‌کانی نه‌م یاسایه‌دا هاو‌دژ بیت.

ماددهی نۆزده‌یم:

له‌سه‌ر وه‌زیره تایبه‌تمه‌نده‌کانه حوکه‌کانی نه‌م یاسایه جێبه‌جی بکه‌ن.

ماددهی بیست:

نه‌م یاسایه له میژووی بلا‌بوونه‌وه‌ی له رۆژنامه‌ی ره‌سمیدا جێبه‌جی ده‌کریت.

جوهر نامق سالم

سه‌رۆکی نه‌نجوومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عێراق

هۆبه پیتویسته کان

بزاقی نازاد یخوازی کورد که پیشه‌وای نهمر «مسته‌فا بارزانی»
را به رایه‌تی ده‌کرد نامانجه‌کانی ئه‌وه بوو که گه‌لی کورد له کوردستانی
عیراقدا به هموو توپژه کۆمه‌لایه‌تییه‌کانیه‌وه به مافه‌کانی خۆی بگات،
له‌به‌ر گرنگی سه‌ندیکا پیشه‌بیه‌کان و پیتویستی دامه‌زراندنیان و بو
به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی پیشه‌یی له‌هه‌رێمدا، هه‌روه‌ها بو‌رێکردن له‌ته‌ک
به‌ره‌و‌پیش چوونی شارستانییه‌ت و پته‌و کردنی ده‌سته‌که‌وته‌ ره‌واکانی،
پیتویستی کرد یاسای سه‌ندیکای خودان پیشه‌ته‌ندروستییه‌کانی هه‌رێم
ده‌ره‌یه‌ندری.